

CODI 21406 INTRODUCCIÓ AL PENSAMENT ROMÀ

Prof. Pere VILLALBA VARNEDA

Objectius i contingut

Els estudiants que cursin aquesta matèria possiblement hauran fet la part corresponent a la cultura grega. Això permet d'avançar amb més fonament en el coneixement de la cultura llatina, la qual, amb la grega, constitueix la cultura clàssica. Si hom mira la trajectòria cultural d'Europa, hi trobarà a la base la cultura clàssica. Així, literatura, institucions polítiques, jurídiques i socials, costums, concepte d'home i societat, filosofia i un llarg etcètera, troben la seva arrel en la cultura clàssica. Tots aquests aspectes constitueixen el llegat de la tradició provinent de Grècia i Roma.

Per poder analitzar una mica aquest ampli document, s'organitzarà la matèria seguint una línia cronològico-històrica, en la qual, sense fer història, s'anirà aprofundint en els aspectes institucionals, en el coneixement de personalitats romanes, en l'ús i la interpretació de les fonts escrites llatines que han perdurat i, en definitiva, es treballarà en l'estudi del llegat romà en la nostra cultura.

Pel que fa al pensament abstracte, l'estudiant tindrà l'oportunitat d'entrar en contacte directe amb els textos plens de continguts i reflexions sobre la vida, la societat, les actuacions personals i la història. Així, per exemple, els historiadors dediquen no poques línies a fer una reflexió sobre les motivacions històriques i sobre les seves conseqüències. Hi tenim, doncs, una mena d'assaig sobre la societat i la conducta dels pobles. El mateix es pot dir dels textos poètics, quan ofereixen una reflexió sobre la pròpia conducta i sobre l'acceptació de la realitat. De tot aquest material, procurarem extreure'n el perfil de l'home polític com a ideal per als polítics del segle XXI.

El pensament filosòfic es concretarà en l'estudi de textos de Lucreci, Ciceró i Sèneca. Especialment el Ciceró dels darrers anys serà objecte d'una detallada exposició, sobretot a través de les seves obres *De re publica* (un tractat de política), *De senectute* i *De amicitia*, obres aquestes darreres plenes d'un alt contingut ètic i humà.

Metodologia

Les classes tindran com a principal protagonista els textos clàssics (en traducció), tant grecs com llatins, referents a Roma i als seus personatges. Sobre els textos escollits es faran els comentaris que puguin suggerir, com poden ésser la interpretació d'un determinat fet històric, o polític, o social, o institucional, o literari, o conceptual, i, a la vegada, la relació dels seus continguts amb la vida i la cultura presents.

Sens dubte, aquesta matèria representa una bona oportunitat per a entrar en contacte amb una munió de textos clàssics (històrics, institucionals, jurídics, filosòfics, poètics), que es convertiran en un valuós bagatge cultural útil per a la pròpia vida i per a qualsevol altre especialitat que l'estudiant arribi a escollir.

Treballs

L'estudiant podrà elegir un tema referent a Roma i als seus textos, o podrà demanar orientació al professor, basant-se sobretot en la lectura d'alguna obra llatina que pugui interessar-li o que cregui que li pot aportar continguts.

Avaluació

L'avaluació es basarà sobretot en un treball escrit, en el qual es tracti i s'analitzi algun tema que prèviament s'haurà concretat amb el professor. Serà voluntari fer un examen escrit sobre algun dels temes vistos a classe. També hi ha la possibilitat de fer alguna exposició oral a classe com a mesura d'avaluació.

Activitats tutoritzades

En diverses sessions al despatx i a la biblioteca, es treballarà sobre fonts literàries llatines, especialment les de pensament i obres literàries remarcables. Amb tot, sempre es farà una dedicació de temps més especial a les obres de pensament de Ciceró i Sèneca. Si hi ha temps, i alguns estudiants manifesten el seu interès, es tractaran autors com Plutarc (malgrat que sigui grec), Agustí d'Hipona, Aule Gel·li, Boeci i Cassiodor. Si es manifestés alguna altra intenció amb una amplitud de mires per part d'algun estudiant, es podrà fer una introducció als escrits bíblics, grecs i llatins, fent-hi notar la seva inserció en el pensament clàssic llatí i en la societat romana.

Bibliografia

La bibliografia que aquí s'ofereix és orientativa, en el benentès que la seva amplitud és inabastable. De totes meneres, es recomana l'ús de les principals col·leccions amb traducció dels textos clàssics (Budé, Fundació Bernat Metge, Gredos, Alma Mater, Loeb Classical Library), alhora que s'assenyalen uns pocs llibres d'orientació:

1. G. HIGHET, *La tradición clásica*, Fondo de cultura económica, I-II, Mèxic 1954 (ed. anglesa 1949).
2. J. ELLUL, *Historia de las instituciones de la Antigüedad*, Aguilar 1970 (ed. francesa 1958).
3. H.-I. MARROU, *Historia de la educación en la Antigüedad*, Ed. Universitaria de Buenos Aires 1970 (ed. francesa 1948).
4. J. IGLESIAS, *Derecho romano. Instituciones de derecho privado*, Ed. Ariel, Barcelona 1972.

5. B. FARRINGTON, *La civilización de Grecia y Roma*, Ed. Siglo Veinte, Buenos Aires 1973.
6. A. GIARDINA (i d'altres), *El hombre romano*, Alianza, Madrid 1991.
7. F. DUPONT, *El ciudadano romano durante la República*, Buenos Aires 1992 (ed. francesa 1989).
8. J. DAUTRY - O. MAISANI, *La guía de Roma antigua*, Madrid 1995.
9. J. ALBERICH (i d'altres), *Grecs i romans*, Alhambra, Madrid 1992.
10. J. GUILLÉN, *Urbs Roma*, Salamanca 1986.
11. U. E. PAOLI, *VRBS. La vida en la Roma antigua*, Barcelona 1973.
12. M. CRAWFORD, *Fuentes para el estudio de la Historia Antigua*, Madrid 1986.
13. G. ALFÖLDI, *Historia social de Roma*, Madrid 1987.
14. P. VILLALBA, *Roma, a través dels historiadors clàssics*, UAB, Servei de Publicacions, Barcelona 1996.
15. E.R. CURTIUS, *Literatura europea y Edad Edad Media*, Mèxic 1955.
16. M.R. LIDA DE MALKIEL, *La tradición clásica en España*, Barcelona 1975.
17. Com a manuals de literatura llatina, entre els molts que hi ha, es recomanen el de E. BICKEL, *Historia de la literatura roamna*, Gredos, Madrid 1982 (ed. alemanya 1960), i el de J. BAYET, *Literatura latina*, Barcelona 1966.